

Мотивація учнів: а хто тут «міцний горішок»?

— Мотивація — це комплекс внутрішніх і зовнішніх процесів, що спонукають до дії. Фахівці поділяють мотивацію на внутрішню та зовнішню.

Внутрішня мотивація — це прагнення виконати певну діяльність заради самої діяльності. І єдиною винагородою, яку очікують від цього процесу, є отримання нових знань, розвиток, відчуття задоволення та радості.

Зовнішня мотивація — це спонукання людини до активності зовнішніми обставинами або стимулами.

Також виділяють позитивну мотивацію (до чогось) і негативну (від чогось). Від чогось — це уникнення покарання або неприємності, а до чогось — це прагнення отримати нагороду, похвалу. Ці два види мотивації врівноважують одне одного. Перспективнішим і тривалішим є стимулювання позитивної: прагнення до мети, досягнень, успіхів.

Нагорода та покарання, а також конкуренція мають короткотермінові результати, але це саме ті види «мотивації», які ми часто використовуємо в школі. Загальноновизнано, що **доцільно прагнути до побудови внутрішньої мотивації учнів**: на основі особистого задоволення та інтересу. Однак варто зазначити, що навіть якщо ми хочемо розпалити такий «внутрішній вогонь», ми все одно маємо вирішити, які зовнішні ситуації, стимули та дії ми хочемо і можемо для цього використати.

Складові мотивації:

- внутрішні мотиви;
- зовнішні стимули;
- власні переконання;
- емоції;
- дії.

Розмірковуючи над мотивацією учнів, нам слід подумати, як вплинути на всі ці компоненти. Якщо певні рішення аргументовані, добре продумані, враховують потреби учнів та базуються на взаєминах із ними, вони можуть дати хороші результати.

5-крокова модель похвали: практикуйте разом з учнями

Цю п'ятикрокову модель похвали ви можете вибудувати у вашому класі, щоб розбурхати зацікавлення дітей у навчанні.

- Починаємо з позитиву. Раджу не вживати надто сильних слів на кшталт «чудово» чи «молодець». Можна: «красивий малюнок», «добре виконана робота», «уважний/уважна».
- Даємо таку собі «фотографію» ситуації. Обов'язково детально, лише фактами: «Твір написаний без жодних помилок», «Гармонійно підібрані кольори на малюнку», «Акуратно складені книжки». Або ж: «Я бачу, як ти наполегливо працюєш, почула/почув, що ти допоміг/допомогла комусь». Тут акцентуємо на тому, як добре, що учень постарався, допоміг.
- Уточнюємо, скільки зусиль було докладено, скільки часу витрачено.
- Плануємо з учнем подальший прогрес. Що треба зробити, щоб успіх став довготривалим? «Продовжуй так само», «Довчи таблицю множення до останньої цифри».
- Завершуємо позитивом. Наприклад: «Я впевнена, що тобі вдасться, адже ти вже навчився/навчилася це робити», «Ти так вдало поєднуєш кольори».

Відповідно до досліджень, кожен учень має свій вид мотивації. 99% успіху в навчанні залежить від взаємин між учителем і учнем. І в першу чергу ці стосунки ґрунтуються на тому, що ми, вчителі, цікавимося життям і особистістю учнів, спонукаємо їх говорити про свої досягнення. Цю інформацію можна використовувати, складаючи завдання для роботи на уроках. Тоді вони стають для школярів особисто значущими і сприяють появі внутрішньої мотивації до виконання. Важливо зберігати орієнтований на учня підхід, який включає в себе: партнерство, співпрацю, діалог, довіру, безпеку.

10 питань для розуміння, що цікавить ваших учнів

Важливо підтримувати мотивацію школярів індивідуальною бесідою. У процесі можна дізнатися про мотиви поведінки учнів, про їхні уподобання, інтереси, захоплення. Запитати, що їм вдається найкраще, та використовувати потім цю інформацію. Важливо підтримувати теплі стосунки й демонструвати учням, що ви цікавитеся ними, що вони можуть повсякчас розраховувати на вашу підтримку та допомогу навіть якщо допустилися помилок. Навчіться приймати й поважати особистість дитини окремо від її поведінки.

- Яку книгу (крім обов'язкового читання) ви нещодавно читали? Чому саме цю?

- Які конкретні речі ви можете робити руками (наприклад, сконструювати щось просте, налагодити, зшити...)?
- Як ви цього навчилися?
- Чим ви найбільше пишаєтесь, чого досягли до цього часу? Чому саме це?
- Скільки часу ви витрачаєте на навчання вдома?
- Скільки часу ви витрачаєте на це щотижня? Чи читаєте ви новини? Які? З яких джерел? Чому саме ці й із цих джерел?
- Чи вмієте готувати?
- Що люди цінують у вас? Напишіть більше про це. Яку музику ви слухаєте?
- Чи вмієте ви співати/грати на музичному інструменті?
- Чи є у вас хобі, заняття, якому ви приділяєте багато часу (спорт, малювання, танці, музика...)? Що це? Чому саме це? Скільки часу ви цьому приділяєте?

Критика і мотивація: як не стати тим самим учителем-демотиватором?

Мотивація може зникати, коли учні чують від нас критику, тож варто коректно її надавати. Ось кілька принципів:

- Не порівнюйте того, кого критикуєте, з іншими.
- Подавайте критику обмежено: розглядайте одну або максимум дві проблеми. Решту відкладіть для іншої розмови.
- Уникайте саркастичних висловлювань. Не використовуйте узагальнень — конкретну, фактичну критику легше сприймати.
- Не формулюйте за учня мотиви його поведінки. Наприклад: «Ти спеціально це робиш».
- Використовуйте нейтрально та позитивно сформульовані речення, уникайте негативних висловлювань. Приміром: «Так, тут помилка, давай подумаємо, як це можна виправити. Як, наприклад, щодо...?» У такому випадку ви можете запропонувати стратегію виправлення. Або ж запитайте учня/ученицю: «Які в тебе є пропозиції?»

Принцип діалогічності: закінчуйте репліку запитанням

Запросіть учня на бесіду приватно, не через іншого учня чи вчителя, та розпочніть розмову з нейтральної теми. Наприклад, з погоди.

Скажіть учню чи учениці щось хороше про них. Якщо взагалі немає за що похвалити, згадайте їхні минулі успіхи. Вислухайте учня чи ученицю, почуйте їхнє пояснення щодо ситуації чи поведінки.

Ставте відкриті питання, які вимагають розлогої відповіді. Для цього раджу дотримуватися в бесіді принципів діалогічності, коли вчительська репліка закінчується питаннями: «Що ти про це думаєш?», «Як ти це зробиш?» Починайте із запитань: «Що?» «Як?» «Де?» «Коли?» Уникайте питання «Чому?», адже воно викликає почуття провини або активує механізм захисту. Наше завдання — спрямувати дитину на зміну поведінки. Подайте проблему, яку ви обговорюєте з учнем, як щось, над вирішенням чого ви будете працювати разом. Дітям потрібна наша допомога й підтримка.

«Чарівні пігулки» для учнівської мотивації

«Знайди доказ»

Якщо дитина говорить, що в неї щось не вийде, попросіть її написати 5 позитивних переконань з доказами, що це неправда. Допоможіть учню визначити свої сильні сторони. Після такої вправи упевненість у собі зростає, з'являється мотивація до подолання труднощів.

«Хто надихає?»

Попросіть учнів обрати людину, якою вони захоплюються — друга, кумира. Це може бути хтось, хто живе зараз, чи хтось, кого вже немає. Як ця людина досягла успіху? Який досвід вона має/мала? Якщо мотивація зникає, попросіть їх подумки побудувати діалог із цією людиною. Яку би пораду вона дала? Як би підтримала? Що сказала?

Альфа і Омега уроку: початок і завершення.

Альфа — це те, що зацікавлює нас на початку, додає енергії для подальших дій, утримує нашу увагу, викликає емоції, розмежовує попередні заняття — уроки та перерви, зміцнює нашу спрямованість на щось. Омега — завершення уроку. Це те, що дає школярам зрозуміти, що вам як учителю важливо дати їм знання та вміння, переконатися, чи зрозуміли вони тему.

Альфа уроку

Можна почати урок з проблемного питання. А можна так: учні зайшли в клас, а на дошці чи екрані — малюнок, фото, мапа чи схема. Чи лунає

музика. Запитайте учнів, які асоціації в них виникають у цей момент, попросіть пояснити своїми словами. Така вправа сприяє залученню до уроку й не займає багато часу. Звичайно всі малюнки, схеми, звуки мусять бути пов'язані з темою уроку.

Омега уроку

Картки з повторюваними питаннями до теми уроку. Кількість карток має відповідати кількості учнів. Приміром, 5 питань, які повторюються в різних комбінаціях на 30 картках. Сором'язливі, невпевнені діти спочатку не будуть відповідати. Але коли зрозуміють, що питання нескладні, почнуть також підносити руку. Мета цієї вправи — систематизувати інформацію уроку й сформувати в учнів відчуття, що вони чогось навчилися, а також отримати позитивні емоції. Застосовувати слід, якщо в групі панують хороші стосунки

Джерело: <https://osvitoria.media/experience/rozpalit-motyvatsiyu-uchniv-5-krokov-model-pohvaly/>